

Příběhy slov

Se zvláštním zřetelem k latinismům a grécismům v češtině

Marta Šimečková

Běžná slovní zásoba

cviboch (cfiboch, cvíboch, cvipoch, cvibak)

- něm. Zweibach
- lat. bis-coctus (panis)
- piškot, biskvit (něm. piskotte, it. biscotto)

Internacionalismy

ministr, ministryně

- minister, -stri m. ‚pomocník, sluha‘
 - minor ‚menší‘
- ministrare ‚posluhovat‘ (→ čes. ministrant)
- ministra (podle magistra; Šmilauer 1946), ministrová

Purismus

purus, -a, -um ,čistý‘

- planety → bludné hvězdy
- litera → čtena (tj. litera)
 - kapitola → hlavizna
 - vokál → samohlas

Botanická nomenklatura

ořešák královský (*Juglans regia*)

- Jovis glans ,Jupiterův žalud‘
 - regius ,královský‘

(ale: ořech vlašský)

Neologismy

koronavirus

- corona, -ae ž. ,věnec‘
 - virus, -i n. ,jed‘
- vir, nebo virus?

Interjekce („vmetky“)

**Jesu Domine ,Pane Ježíši‘
(+ kontaminace s něm. *mein Gott*)**

- jémináne
- jéminátenečko
- jeminátenko
 - jeminátko
 - jeminenku
 - jeminku
 - jéminkote

Pravopis (ortografie)

s/z

1957: analýza, fyzika, organizace

70. léta 20. stol.: filozofie, gymnázium, prezident, univerzita

filozofie

- řec. filein ‚milovat‘ + sofía ‚moudrost‘
 - řec. zofos ‚temnota‘

Pravopis (ortografie)

kůra × kúra

- manikúra, pedikúra
cura, -ae f. ‚péče‘
manus, -us f. ‚ruka‘
pes, pedis m. ‚noha‘
- manikýra, pedikýra

Pravopis (ortografie)

-ura

- agentura
- brožura
- cenzura
- kultura
- receptura

Pravopis (ortografie)

-una

- laguna
- tribuna

Pravopis (ortografie)

- archiv/archív, benzin/benzín, citron/citrón
- bazén, refrén; cherubín, kujón; angína, medicína
 - gilotina, vagina, želatina

Stylistické chyby: pleonasmus

- firma se orientuje na **standardní** a obvyklý sortiment v péči o nohy
extendere ,napínat, natahovat‘
 - zasklená **vitrína**
vitrum, -i n. ,sklo‘

Stylistické chyby: pleonasmus

- jedinečný unikát
 - vystavený exponát
 - hlavní protagonista
-
- hovězí biftek
 - nevyžádaný spam
 - židovská synagoga

Stylistické chyby: pleonasmus

- nejoptimálnější
optimus, -a, -um ,nejlepší‘
- nejpesimističtější
pessimus, -a, -um ,nejhorší‘